בסייד

מגילת אסתר וגן עדן

א. בראשית פרק ג', פסוק כ"ב

" ויאמר ה' אלוקים הן האדם היה כאחד ממנו לדעת טוב ורע ועתה פן-ישלח ידו ולקח גם מעץ החיים ואכל וחי לעולם".

ב. בראשית פרק ב, פסוק י"ז

"ומעץ הדעת טוב ורע לא תאכל ממנו כי ביום אכלך ממנו מות תמות".

ג. מהר"ל, גור אריה בראשית ג'

דלא היה לו השגה (אלא) רק בדברים שהם טובים, כמו השגת הבורא יתברך והשגת המציאות... ולא ידע בדברים שהם רעים..."

ד. שערי אורה, שער ה

"וא"כ התבונן כי השם יתברך לא הזהיר אדם הראשון שלא יאכל מעץ החיים ולא מנעו ממנו, ומי יתן ויאכל, אבל מנעו שלא יאכל מעץ הדעת.. אבל לאחר שחטא אדם הראשון... לא נתנהו להתקרב לעץ החיים."

ה. גמרא, חולין, קל"ט, ע"ב

"מן מן התורה מנין? "המן העץ"."

ו. במדבר רבא, בהעלותך, י"ד, י"ב

"א"ר פנחס: שני אויבים שלא נארו עד שהשלים עליהם שבעים פסוקים, הנחש והמן הרשע. הנחש- מבראשית עד ארור אתה מכל הבהמה שבעים פסוקים. המן- מאחר הדברים האלה גדל המלך וגו' עד ויתלו את המן שבעים פסוקים."

ז. מהר"ל, אור חדש, פרק ראשון

"כאשר המושל בעם הוא צדיק- אז ג"כ בעולם הצדק והטוב.. וכאשר הרשע מושל בעם והוא רע, מורה גם כן כי מושל בעם הרע הגמור. ולפיכך יאנח עם, כי המן היה גורם כי אחשוורוש היה נוטה אל הרע לגמרי וכאשר אחר כך היה מרדכי ואסתר מושלים, היה בעולם הטוב, עד שהיה אחשוורוש עצמו נוטה אל הטוב גם כן."

ח. רמח"ל, אוסף אגרות ותעודות, עמוד ל"ה

"והמן נתלה על העץ שהוא עץ הדעת, שהיה רוצה להתגבר עליו ונכנע תחתיו".

"ולכך כתת עמלק רוצה לרחוק את ישראל ולבטל אותם לגמרי, ועל הטעם הזה מודה שם עמלק, כי כבר אמרנו כי ישראל נקראו ישורון, ואלו עמלק הוא הפך זה, שהוא מעוקל, כי הוא נחש עקלתון ולכך הוא הפך להם לגמרי, ומפני כי המן הוא צורר ישראל" (מהר"ל, אור חדש עמי סו); "המן היה משורש נחש, שפתה את חוה והאכילה מאכל אסור מעץ הדעת" (ר' עמנואל חי ריקי, משנת חסידים, מסכת אזד ג

פרי צדיק

(ב"ק פרק הכותב שלושים)

ואחר כך שאלו בהמן וכן מרדכי ואסתר מן התורה מניין והיינו שהם היו שורש שאז התחיל התפשטות תורה שבעל פה. ואמרו המן מן התורה מניין המן העץ דהיינו שעל ידי המן זכו לאור תורה שבעל פה. וזה נרמז במה שנאמר המן העץ ועל פי מה שמובא בזוה"ק (ח"ג קכ"ד: ושאר מקומות) שיש תורה מסיטרא דעץ החיים והיינו תורה שבכתב ויש מסיטרא דעץ הדעת טוב ורע דאיהו איסור והיתר טומאה וטהרה. והנה המן עשה העץ גבוה חמישים אמה ויש להבין למה הוצרך עץ גבוה כל כך לתלות אדם אחד לדעתו והיה די שיהיה גבוה עשר אמה. ואם רצה שיהיה נראה אדרבה מצינו (עירובין ג:) למעלה מעשרים אמה לא שלטא ביה עינא אך בתיקוני זוהר (תיקון כ"א) איתא ואיהו עביד עץ גבוה חמישים אמה וקודשא בריך הוא נטיל נוקמא מיניה ומבנוי בשכינתא עילאה דמחאת למצראי חמישים מכות עיין שם. והייצו שהמן שהרגיש שבא זמן התפשטות תורה שבעל פה והיינו חמישים שערי בינה דבינה מבין דבר מהחכמה.

והוא שאז היה זמן אנשי כנסת הגדולה שעשו גזירות וסייג לתורה והוא קטרוג על ישראל שאין כוונתם לשם שמים רק מגאוה וכדומה וזה שאמר ודתיהם שונות וגו' דלא אכלי מינן ולא נסבי מינן (מגילה י"ג:) ואת דתי המלך אינם עושים היינו שאין כוונתם לעשות דת מלך מלכי המלכים הקב"ה בזה רק שרוצים להיות דתם שונות מכל עם (כמו שנתבאר זכור מאמר י"ז) וזה שעשה עץ גבוה חמישים אמה לרמז שישראל תקיפים בדעתם ממה שיש להם עץ גבוה חמישים אמה חמישים שערי בינה. וזה רצה לבטל מהם ואחר כך נהפוך הוא וקודשא בריך הוא נטיל נוקמא מיניה ומבנוי בשכינתא עילאה. ואדרבה ישראל זכו על ידי זה דהדר קיבלוה לתורה שבעל פה מאהבת הנס (וכמו שנתבאר שם). וזה שאמרו המן מן התורה מניין שהוא היה גם כן סיבה לשורש התפשטות תורה שבעל פה והתפשטה אז הרוב חכמה לתקן הרוב כעס ועל זה רמז המן העץ דעץ שעשה המן גבוה חמישים אמה היה נגד חמישים שערי בינה שבתורה שבעל פה שהוא מסיטרא דעץ הדעת כנ"ל.

(ילקוט יום)